

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

Придунайська філія

***СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(ВИБІРКОВОЇ)
«АГРАРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»***

Спеціальність **D3 Менеджмент**

Освітній рівень: **перший (бакалаврський) рівень**

Освітня програма: **Менеджмент**

МАУП 2025

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Аграрний менеджмент
Шифр та назва спеціальності	D3 «Менеджмент»
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова
Кількість кредитів і годин	3 кредити / 90 год. Лекції: 20 Семінарські заняття: 14 Самостійна робота студентів: 56
Терміни вивчення дисципліни	7 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	https://drive.google.com/file/d/1fZ8-JAhdH_eUEXrA6GLdCrQO0mNkXmkH/view?usp=sharing

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

Дарушин Олександр Володимирович	
Науковий ступінь	кандидат економічних наук
Вчене звання	доцент
Посада	Доцент кафедри економіки та менеджменту
Дисципліни, які викладає НПП	Статистика; Соціальна відповідальність бізнесу; Логістичний менеджмент
Напрями наукових досліджень	Управління агрологістичними системами та розвиток портової інфраструктури в умовах глобалізації
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	Гугл Академія https://scholar.google.fi/citations?user=_JcEi7cAAAAJ&hl=uk&authuser=1&citsig=AM0yFCnIbC1jtNjY9YIIjNQC2mo- ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2379-1816 SCOPUS https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211933743
Контактна інформація викладача:	
E-mail:	menedzmentuk@gmail.com
Контактний тел.	+380677445957
Портфоліо викладача на сайті кафедри / Інституту / Академії	https://izmail.maup.com.ua/assets/files/darushin-portfolio.pdf

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Аграрний менеджмент» присвячена вивченню специфіки управління підприємствами агропромислового комплексу в умовах сучасного ринку. Курс розкриває особливості ведення бізнесу в сільському господарстві, які зумовлені сезонністю, залежністю від природно-кліматичних умов та використанням земельних і біологічних ресурсів. Особлива увага приділяється питанням земельних відносин, організації рослинництва та тваринництва, управлінню витратами та нівелюванню аграрних ризиків. Студенти також ознайомляться з логістичними ланцюгами експорту агропродукції, що є критично важливим для Півдня України та портової інфраструктури.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність економічних, організаційних та управлінських відносин, що виникають у процесі виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції.

Метою вивчення дисципліни є формування у майбутніх менеджерів системних знань та прикладних навичок щодо ефективного управління аграрним підприємством, забезпечення його конкурентоспроможності та сталого розвитку в умовах мінливого ринкового середовища.

Завдання дисципліни передбачають вивчення організаційно-правових форм агробізнесу та опанування методів планування виробничих процесів у рослинництві. Також до завдань курсу входить набуття навичок управління земельним банком, аналіз ринків збуту аграрної продукції та оволодіння інструментами агрострахування і фінансового забезпечення діяльності.

За результатами вивчення курсу студент повинен

знати:

- специфіку менеджменту в аграрному секторі та його відмінності від інших галузей економіки
- законодавчі основи земельних відносин та функціонування ринку землі в Україні
- технологічні особливості організації виробництва основних сільськогосподарських культур
- принципи формування собівартості аграрної продукції та методи ціноутворення
- сучасні підходи до агрологістики, зберігання зерна та організації експортних операцій

вміти:

- оцінювати ефективність використання земельних, трудових та матеріальних ресурсів господарства
- обирати оптимальні канали реалізації продукції та організовувати логістичні процеси
- ідентифікувати виробничі та цінові ризики й застосовувати інструменти для їх мінімізації
- обґрунтовувати управлінські рішення щодо технічного переоснащення та впровадження інновацій

Пререквізити. Для успішного вивчення дисципліни студенти спираються на ґрунтовні знання, здобуті протягом попередніх шести семестрів навчання. Базою для розуміння специфіки агробізнесу виступають такі обов'язкові дисципліни, як Економічна теорія, Мікроекономіка, Менеджмент, Економіка підприємства, Маркетинг, а також Бізнес-планування та створення стартапів.

Постреквізити. Знання та компетенції, отримані під час вивчення аграрного менеджменту, стають основою для поглибленого розуміння стратегічних процесів у восьмому семестрі. Зокрема, вони безпосередньо використовуються при опануванні дисциплін Стратегічне управління підприємством, Основи проектного менеджменту та вибіркового курсів, таких як Основи ризик-менеджменту або Міжнародний менеджмент.

Зміст навчальної дисципліни

№	Назва теми	Методи навчання/методи оцінювання
Тема 1	Особливості менеджменту в аграрному секторі	Методи навчання: - Освітній процес передбачає поєднання лекцій (оглядових, проблемних, лекцій-візуалізацій) та практичних занять у формі семінарів-дискусій. - Для формування прикладних навичок широко використовуються інтерактивні методи: розбір реальних бізнес-кейсів (case study), мозковий штурм, робота в малих групах та виконання аналітичних проектів під час самостійної роботи. Методи оцінювання Оцінювання здійснюється за накопичувальною системою і включає: - поточний контроль: усне опитування, експрес-тестування, розв'язання ситуаційних задач та захист індивідуальних завдань; - модульний контроль: письмова модульна контрольна робота (МКР) після завершення змістових блоків; - підсумковий контроль: іспит/залік (письмова робота з теоретичними та практичними завданнями).
Тема 2	Земельні відносини та управління земельним банком	
Тема 3	Організація виробництва продукції рослинництва	
Тема 4	Техніко-технологічне забезпечення агробізнесу	
Тема 5	Управління персоналом та оплата праці в АПК	
Тема 6	Аграрний маркетинг та ціноутворення	
Тема 7	Агрологістика та інфраструктура ринку	
Тема 8	Фінансовий менеджмент та кредитування	
Тема 9	Управління ризиками та агрострахування	
Тема 10	Зовнішньоекономічна діяльність та євроінтеграція	
Модульна контрольна робота		
Форма контролю залік		

Технічне обладнання та програмне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу передбачає використання спеціалізованих навчальних аудиторій та бібліотечних фондів. Для візуалізації навчального матеріалу під час лекційних та семінарських занять застосовується мультимедійне обладнання (проектор, комп'ютер). Виконання практичних завдань та поглиблене вивчення окремих тем забезпечується доступом до мережі Інтернет через безкоштовне Wi-Fi покриття.

Форми та методи контролю

Система оцінювання знань здобувачів включає поточний та підсумковий (семестровий) контроль.

Поточне оцінювання здійснюється систематично під час практичних і семінарських занять з метою перевірки рівня засвоєння теоретичних основ, сформованості навичок діагностики та прогнозування, а також уміння застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення для моделювання й аналізу даних.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю.

Участь студентів у навчальному процесі реалізується через усні виступи, презентації аналітичних досліджень, доповіді за результатами розбору кейсів, а також активне залучення до фахових дискусій та мозкових штурмів. Письмова складова роботи охоплює виконання контрольних і тестових завдань, підготовку аналітичних записок, рефератів та конспектів за матеріалами лекцій і самостійного опрацювання.

Методи поточного контролю.

Методичний інструментарій контролю поєднує усні форми (опитування, співбесіди) та письмові види робіт (звіти, розрахункові завдання, побудова моделей). Оцінювання також базується на спостереженні за активністю здобувачів під час вирішення проблемних ситуацій, перевірці результатів презентації індивідуальних проєктів та проведенні тестування з відкритими й закритими типами завдань.

Система оцінювання та вимоги.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти*

Теми	Поточний контроль знань						Підсумковий контроль		Загальна кількість балів
	Семінар 1 (Тема 1,2)	Семінар 2 (Тема 3,4)	Семінар 3 (Тема 5)	Семінар 4 (Тема 6,7)	Семінар 5 (Тема 8,9)	Семінар 6 (Тема 10)	Модульна контрольна робота	Залік**	
Робота на семінарському занятті	6	6	6	6	6	6	20	20*	100
Самостійна робота	4	4	4	4	4	4			

*Таблиця містить інформацію про максимальні бали за кожен вид навчальної роботи здобувача вищої освіти.

Критерії та порядок оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється відповідно до чинного Положення про оцінювання у закладі вищої освіти.

Модульний контроль проводиться на завершальному занятті кожного змістового блоку у формі письмового тестування.

При оцінюванні модульного тесту враховуються обсяг і правильність виконання завдань:

- оцінка «відмінно» (А) виставляється за правильне виконання всіх завдань (або більше 90% всіх завдань);
- оцінка «добре» (В) виставляється за виконання 80% всіх завдань;

- оцінка «добре» (С) виставляється за виконання 70% всіх завдань;
- оцінка «задовільно» (D) виставляється за правильне виконання 60% запропонованих завдань;
- оцінка «задовільно» (E) виставляється, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- оцінка «незадовільно» (FX) виставляється, якщо виконано менше 50% завдань.
- Неявка на модульний тест - 0 балів.

Вищезазначені оцінки перетворюються на рейтингові бали таким чином:

«А» - 18-20 балів;

«В» - 16-17 балів;

«С» - 14-15 балів;

«D» - 12-13 балів.

«E» - 10-11 балів;

«FX» - менше 10 балів.

Підсумкова семестрове оцінювання з дисципліни «Аграрний менеджмент» є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студентів. Воно проводиться у терміни, визначені навчальним планом, і охоплює обсяг матеріалу, визначений програмою курсу.

Підсумкове оцінювання проводиться у формі тесту. До семестрового оцінювання допускається студент, який виконав усі необхідні роботи.

Підсумкова оцінка виставляється на основі результатів навчання студента протягом семестру. Оцінка студента складається з балів, накопичених за результатами поточного оцінювання, та заохочувальних балів.

Студенти, які виконали всі необхідні завдання і отримали оцінку 60 балів або вище, отримують оцінку, що відповідає отриманій оцінці, без додаткового тестування.

Для студентів, які виконали всі необхідні завдання, але отримали оцінку нижче 60 балів, а також для тих, хто бажає поліпшити свій бал (результат), викладач проводить підсумкову роботу у формі тесту під час останнього запланованого заняття з дисципліни в навчальному семестрі.

Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності. До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Оцінка самостійної роботи

Загальна кількість балів, отриманих студентом за виконання самостійної роботи, є одним із складових академічної успішності з дисципліни. Самостійна робота з кожної теми, відповідно до програми курсу, оцінюється в діапазоні від 0 до 4 балів за допомогою стандартизованих та узагальнених критеріїв оцінювання знань.

Шкала оцінювання виконання самостійної роботи (індивідуальних завдань) критерії оцінювання.

Максимально можлива оцінка самостійної роботи (індивідуальні завдання)	Рівень виконання			
	Відмінно	Добре	Задовільно	Незадовільно
4	4	3	2	0-1

Форми оцінювання включають: поточне оцінювання практичної роботи; поточне оцінювання засвоєння знань на основі усних відповідей, доповідей, презентацій та інших форм участі під час практичних (семінарських) занять; індивідуальні або групові проекти, що вимагають розвитку практичних навичок і компетентностей (опціональний формат); вирішення ситуаційних завдань; підготовка резюме з самостійно вивчених тем; тестування або письмові іспити; підготовка проектів статей, тез конференцій та інших публікацій; інші форми, що забезпечують всебічне засвоєння навчальної програми та сприяють поступовому розвитку навичок для ефективної самостійної професійної (практичної, наукової та теоретичної) діяльності на високому рівні.

Для оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти впродовж семестру застосовується 100-бальна, національна та шкала ЄКТС оцінювання

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Успішне опанування освітнього компонента «Аграрний менеджмент» вимагає від здобувачів освіти високої самодисципліни та відповідального ставлення до навчального процесу. Обов'язковими умовами є регулярне відвідування лекційних і практичних занять, активна участь в аудиторній роботі, а також своєчасне і якісне виконання всіх видів самостійних та контрольних завдань, передбачених програмою. У разі пропуску занять або отримання незадовільних результатів студент зобов'язаний ліквідувати академічну заборгованість шляхом відпрацювання відповідних тем.

Невіддільною складовою навчання є суворе дотримання норм академічної етики та культури поведінки. Освітній процес базується на принципах академічної доброчесності, що передбачає виключно самостійне виконання всіх письмових робіт,

доповідей та презентацій. Будь-які запозичення думок чи текстів інших авторів мають супроводжуватися коректними посиланнями на першоджерела. У межах курсу неприпустимими є будь-які прояви академічної недоброчесності, зокрема плагіат, самоплагіат, фабрикація та фальсифікація даних, списування, обман, хабарництво чи необ'єктивне оцінювання.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Мазур К. В., Кубай О. Г. Менеджмент аграрного підприємства : навч. посіб. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 284 с. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/25373.pdf>
2. Чикуркова А. Аграрний менеджмент : навч. посіб. для здобувачів вищої освіти ОПП «Менеджмент» другого (магістер.) рівня освіти спец. 073 «Менеджмент». Кам'янець-Подільський : ЗВО «ПДУ», 2022. 203 с. URL: <https://surl.lu/hnwxhz>
3. Економіка аграрного виробництва та менеджмент : курс лекцій / уклад. Т. Г. Олійник. Миколаїв : МНАУ, 2025. 102 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21215/1/eavm-208-bak-lekc-2025.pdf>
4. Дем'яненко С. І. Аграрний менеджмент : підручник. Київ : КНЕУ, 2018. 520 с.
5. Економіка аграрного підприємства : електрон. посіб. Київ : Наук.-метод. центр вищої та фахової передвищої освіти, 2020. URL: <https://surl.lu/rmxcpk>.
6. Дем'яненко С. І., Сас О. О. Управління великотоварними агропромисловими формуваннями : монографія. Київ : КНЕУ, 2018. 216 с.

Допоміжна література:

1. Гарбар Ж. В., Майбородюк К. С. Інноваційний менеджмент як базис інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. Агросвіт. 2021. № 9–10. С. 11–17. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.9-10.11.
2. Герасименко А. Економічний зміст та аналіз впливу факторів на розвиток соціально-економічних чинників мотивації праці у суб'єктах аграрного бізнесу. Економічний простір. 2023. № 187. С. 44–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-7>.
3. Голишева, Є. Інструменти інноваційного маркетингу для підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Економіка та суспільство. 2021. № 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-76>.
4. Калачевська Л. Інноваційні моделі бізнес-менеджменту в агросекторі: адаптація до викликів глобальних ринків. Економіка та суспільство. 2024. № 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-11>.
5. Лупенко Ю. О., Андрос С. В. Система кредитних гарантій як інструмент збільшення фінансування малих і середніх аграрних підприємств. Економіка АПК. 2021. № 3. С. 6. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202103006>.
6. Руденко М. В. Формування концепції ризик-менеджменту аграрних підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 26, ч. 1.
7. Ярема Л. В., Замора О. І., Герчанівська С. В. Менеджмент у сфері регіонального агробізнесу. Ефективна економіка. 2022. № 2. URL:

- <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10008> (дата звернення: 23.01.2026). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.71.
8. Bhat R. Emerging trends and sustainability challenges in the global agri-food sector. Future Foods / ed. R. Bhat. Academic Press, 2022. P. 1-21. DOI: <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-91001-9.00041-4>. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780323910019000414>
 9. Mariani Abdul-Majid, Siti Aisyah Zahari, Norfaizah Othman, Suhaila Nadzri. Influence of technology adoption on farmers' well-being: Systematic literature review and bibliometric analysis. Heliyon. 2024. Vol. 10, Issue 2. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e24316>. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844024003475> (дата звернення: 28.10.2024).

Електронні ресурси

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Офіційний вебпортал. Інформація про державні програми підтримки, законодавчі ініціативи та стратегію розвитку АПК. URL: <https://minagro.gov.ua>
2. Державна служба статистики України. Розділ «Сільське, лісове та рибне господарство». Офіційні статистичні дані щодо виробництва продукції, поголів'я худоби та фінансових результатів підприємств. URL: <https://ukrstat.gov.ua>
3. Держгеокадастр (Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру). Публічна кадастрова карта, інформація про земельні відносини та ринок землі. URL: <https://land.gov.ua>
4. Latifundist.com. Головний сайт про агробізнес в Україні. Аналітика, рейтинги агрохолдингів (ТОП-100), досьє на компанії, новини ринку землі та логістики. URL: <https://latifundist.com>
5. АПК-Інформ. Інформаційно-аналітичне агентство. Спеціалізується на ринках зернових, олійних культур, агрологістиці та експорті. Містить моніторинг цін. URL: <https://www.apk-inform.com>
6. AgroPortal.ua. Онлайнове видання про аграрний бізнес. Публікує успішні кейси фермерства, інтерв'ю з топ-менеджерами, інформацію про стартапи та інновації. URL: <https://agroportal.ua>
7. Kurkul.com. Сайт для фермерів. Містить практичні поради щодо менеджменту фермерського господарства, технологій вирощування та юридичних аспектів. URL: <https://kurkul.com>
8. FAO (Food and Agriculture Organization). Продовольча та сільськогосподарська організація ООН. Глобальна аналітика продовольчої безпеки, світові ціни на продовольство, звіти про сталий розвиток. URL: <https://www.fao.org>
9. USDA (United States Department of Agriculture). Звіти WASDE (World Agricultural Supply and Demand Estimates) — ключовий орієнтир для світових цін на зерно. URL: <https://www.usda.gov>
10. Світовий банк (World Bank). Розділ «Agriculture and Food». Дослідження, дані про інвестиції в агросектор та розвиток сільських територій. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture>

- 11.Prozorro.Продажі. Розділ «Земля». Актуальна інформація про земельні аукціони, оренду та продаж земель сільськогосподарського призначення. URL: <https://prozorro.sale>
- 12.AgroMarket. Електронні дошки оголошень та ціновий моніторинг на с/г продукцію (зерно, добрива, техніка). URL: <https://agromarket.ua>